

ренції [«Тенденції і проблеми мовної підготовки іноземних студентів в сучасних умовах»] (Запоріжжя, 13-17 травня 2013 р.) / Лянна О.Л. — Запоріжжя : Изд-во ЗГМУ, 2013. — 208-209 с.

4. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В.Г.Кременя. — Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004. — 383 с.
5. Овчаренко О.В. Особливості проведення тестового контролю у процесі навчання медичної біології англomовних студентів-медиків. Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць / Овчаренко О.В. — Полтав.нац.пед.ун-т імені В.Г.Короленка. — Полтава, 2017. — Випуск 19. — 332 с. — (Серія «Педагогічні науки»).
6. Овчаренко О.В. До питання координації викладання біології на підготовчому відділенні та медичної біології на I курсі ВНМЗ. Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Овчаренко О.В., Криворучко Т.Д. — Полтав.нац.пед.ун-т імені В.Г.Короленка. — Полтава, 2015. — Випуск 17. — 332 с. — (Серія «Педагогічні науки»).

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АРТ-ТЕРАПІЇ, ЯК СПОСОБУ ЗНЯТТЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ НАПРУГИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Прокопенко Л.І., Ховайко О.О., Луньова К.О., Портянко Г.О.
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

Особливо актуальною проблема емоційної напруги постає в дитячому віці. Адже цей вік являє собою певний переломний період у житті людини. Зміна структури соціальних ролей, засвоєння нових цінностей та норм, розвиток самосвідомості та поглиблення рефлексії, які починають відбуватися у молодшому шкільному віці, самі по собі є стресогенними факторами для дітей. Часто додаються ще й негативні переживання.

Важливим є пошук методу, який би діяв досить швидко, був ефективним та не чинив суттєвого втручання у подальший розвиток особистості дитини. Такими методами виявляються наступні: аромотерапії, кольоротерапії, музикотерапії, арт-терапії та інші. Саме вони дозволяють швидко впливати на емоційну сферу дитини, при цьому не зачіпають глибинну емоційну сферу.

Аналіз цих явищ простежується в роботах таких дослідників, як Дж.Браун, Ж.Піаже, І.П.Павлов, Г.Сельє, Д.Хебб, П.Фресс, Р.Шульц, П.Янг, П.М.Якобсон.

Метою дослідження є вивчення ефективності різних методів для подолання емоційної напруги у дітей молодшого шкільного віку.

Дитячі стреси тягнуть за собою різні нервові розлади і підвищену захворюваність. Причиною таких стресів є дефіцит позитивних емоцій у дитини і негативна психологічна обстановка.

Експериментальна робота проводилася протягом 2016-2017 навчального року на базі Харківського ліцею №107 Харківської міської ради у молодшій школі чисельністю 40 респондентів. На першому етапі роботи був проведений констатуючий експеримент. Його метою

було виявлення початкового рівня психоемоційного стану у дітей молодшого шкільного віку, та визначення контрольної та експериментальної підгруп для подальшого дослідження. На основі проведеного теоретичного аналізу ми визначили показники, що мають значення для формування емоційно здорової дитини:

1. Тривожність, психічне напруження.
2. Емоційна сфера дитини, наявність агресій.
3. Емоційний комфорт.

Для перевірки стану сформованості кожного показника, було використано такі методики: I. Тест для батьків «Рівень тривожності та психічного напруження дитини» (за О. Захаровим), . Графічна методика «Кактус» (за М.А. Панфиловою), Діагностика емоційного стану з використанням восьмикольорової гами (за О. Захаровим)

Кількісний і якісний аналізи обстеження показали, що у 30% досліджуваних високий рівень психоемоційного напруження, та наявний невроз, у 47,5% дітей невроз середній рівень психоемоційного напруження та наявний нервовий розлад, у 22,5% незначні відхилення психоемоційного стану, які проявляються як вікові особливості розвитку. Також у 47,5% дітей групи нестабільний емоційний стан, наявні агресії, діти відчувають емоційний дискомфорт, 37% — емоційно виснажені або нейтральні і 15 % мають позитивний стан та емоційне благополуччя.

З метою зниження тривожності, виявленої в результаті психодіагностичного обстеження дітей, протягом півтора місяця ми проводили корекційну арттерапевтичну роботу в груповій формі. Формуючий експеримент проводився з початку березня до середини квітня. Ми використовували методики арттерапії. Одним з найпоширеніших і ефективних засобів психологічної корекції, зокрема корекції психоемоційної напруги, є застосування муз- та казкотерапії (Додаток №2). Дані варіанти терапій виявляються найефективнішими. Взаємодія в групі однолітків дає найбільші можливості формувати у школярів установку на позитивні емоційні контакти з людьми, розвивати у них адекватні оцінні думки, коректувати самооцінку і самоприйняття на основі зворотного зв'язку (тобто оцінки їх оточуючими), формувати уміння розуміти емоційний стан інших, здійснювати самоконтроль над своїм станом.

Повторна діагностика показала, що використання різноманітних методів зняття психоемоційної напруги є ефективним, оскільки у дітей експериментальної групи показники, порівнюючи з первинною діагностикою значно покращились (Додаток №1).

Отже, спираючись на отримані результати дослідження, можна зробити висновок, що такі способи зняття психоемоційної напруги, як арт-, музико-, та казкотерапія найбільш ефективні для зняття психоемоційної напруги у молодших школярів.

Література

1. Мельничук І. В. Особливості емоційного розвитку дітей різного віку та статі / І. В. Мельничук // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. — 2002. — № 11– 12. — С. 149– 154.
2. Петрушин В. И. Музыкальная психотерапия: теория и практика/ В. И. Петрушин. — М: ВЛАДОС, 2000. — 176 с.

ПОЛТАВЕЦЬ ЛОПАТІН ІГОР КОСТЯНТИНОВИЧ — ВІДОМИЙ ДОСЛІДНИК ЕНТОМОФАУНИ ТАДЖИКИСТАНУ ТА БІЛОРУСІЇ

Закалюжний В.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Ентомолог, зоогеограф, доктор біологічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти Білорусії, Лауреат державної премії Білорусії.

Народився Ігор Костянтинівч Лопатін 13 листопада 1923 року у Полтаві. Його батько — Костянтин Сергійович Лопатін походив із селянської родини, мати Анастасія Павлівна — з родини коваля [1,2].

Свою першу колекцію комах Ігор Лопатін зібрав 12-річним підлітком. На нього величезний вплив мав учитель географії та біології, якого вчений із вдячністю згадував усе життя. Полтавського школяра представили місцевому ентомологу Д. О. Оглоблїну, фахівцю з жуків-листїдїв.

«Несприятлива політична ситуація змусила родину у 1936 році переїхати до міста Артемівськ». Тут Лопатін І. К. закінчив школу і у 1939 році вступив до Харківського університету. Навчання перервала війна. Закінчував навчання він вже після визволення міста.

Спеціалїзувався на кафедрї зоологїї, де ним опїкувався знаний український ентомолог С. І. Медведєв. Під його керівництвом молодий полтавчанин підготував дипломну роботу на тему «Кормовї рослини жуків-листїдїв» і, захистивши її, закінчив університет у 1946 році. «Я мав би, — згадував він через півстолїття, — за попереднім розподїлом залишитися у так званому «ЗООБІНї» [зоолого-біологічному інститутї], де сектором ентомологїї також завідував Сергїй Іванович. Але цьому не судилося статися через незалежні від мене причини, і я почав свою самостїйну роботу там, де її в 30-ті роки полишив Сергїй Іванович Медведєв (теж по незалежним від нього причинам)». Інакше кажучи, молодий ентомолог поїхав до заповідника «Асканїя-Нова», де колись працював його вчитель до того, як був заарештований і засуджений.

Сїм місяцїв він працював молодшим науковим співробітником в